

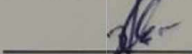
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор НУБІП України
професор **С. Ніколаєнко**
2021 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з «Соціальної філософії» для вступників на навчання в аспірантурі НУБІП
України за спеціальністю 033 «Філософія»**

Голова комісії

 /Шинкарук В. Д./

Гарант освітньої програми

 /Сторожук С. В./

Київ – 2021

Програма Додаткового вступного випробування з «Соціальної філософії» для вступників на навчання в аспірантурі НУБІП України за спеціальністю 033 «Філософія». К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2021 р.

Розробник: доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та міжнародної комунікації Світлана Володимирівна Сторожук, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та міжнародної комунікації Шкіль Світлана Олександрівна.

Вступники на освітньо-наукову програму «Філософія» для здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 033 «Філософія», що не мають фахової освіти за спеціальністю «Філософія», складають письмовий екзамен з «Соціальної філософії».

Екзаменаційні білети розроблені на основі програми вступного випробування з «Соціальної філософії» для вступників на навчання в аспірантурі НУБІП України за спеціальністю 033 «Філософія» та відповідно до Правил прийому до аспірантури Національного університету біоресурсів і природокористування України (від 27 грудня 2019 р., протокол № 5).

Метою програми додаткового вступного іспиту є оцінювання рівня знань вступників з історії філософії, розуміння закономірностей та суперечностей розвитку історико-філософського процесу, загальної теоретико-методологічної підготовки та вміння пояснювати актуальні світоглядні проблеми сучасності застосовуючи наявні знання.

Оцінювання вступника відбувається згідно з п.8.3 Правил прийому до аспірантури Національного університету біоресурсів і природокористування України (від 27 грудня 2019 р., протокол № 5)

Оцінювання вступників за питаннями білету здійснюються за 100-бальною шкалою за такою пропорцією:

письмова відповідь на екзамені з подальшою співбесідою– максимально 100 балів (50 балів за кожне з двох питання білету).

Таблиця відповідності отриманих балів, національній школі оцінювання:

Оцінка національна	Рейтинг вступника, бали
Відмінно	90–100
Добре	74–89
Задовільно	60–73
Незадовільно	0–59

Критерії оцінювання відповіді вступника на питання білету:

45–50 балів отримують за умови, що продемонстровано ґрунтовні знання та представлено розгорнуту та вичерпну відповідь на питання білету; засвідчено високі творчі здібності та розкрито зміст необхідних для вкладу проблеми категорій; підтверджено вміння користуватися основними історико-філософськими методами та показано розуміння наявних у сучасному соціокультурному бутті проблем та окреслено шляхи їхнього вирішення..

37–44 бали отримують за умови, що не виконано хоча б одна з вимог для отримання найвищого балу (18–20) або допущені помилки під час аргументації, які порушують логіку викладу матеріалу, зумовлюючи некоректні висновки під час відповіді.

15–36 балів отримують, якщо не виконано три вимоги для отримання найвищого балу (18–20); відповідь не розкриває зміст поставленого у білеті питання, аргументи та висновки наведені під час відповіді не прояснюють питання повною мірою, знання історико-філософської методології та категоріального апарату не відзначаються цілісністю.

0–14 балів отримують, якщо не виконано три і більше вимог для отримання найвищого балу (18–20), під час відповіді допущені істотні помилки, що призвело до неправильних висновків; вступник під час відповіді апелює тільки до власних переконань, а не авторитетних джерел; зміст відповіді демонструє незнання вступником необхідного для подальшої наукової роботи історико-філософського матеріалу.

ПРОГРАМА ДОДАТКОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЛОСОФІЇ»

Тема 1. Предмет соціальної філософії

Специфіка соціальної філософії як науки про суспільство. Предмет соціальної філософії. Феномен соціального та своєрідність соціального пізнання. Категорії соціальної філософії. Функції соціальної філософії. Розвиток предмета соціальної філософії в історії філософії. Основні проблеми соціальної філософії. Відмінність соціальної філософії від інших наук, що вивчають суспільство. Методологічні принципи соціальної філософії.

Суспільство і людина як об'єкти і предмети соціальної філософії. Соціальні закони: сутність, основні підходи, типи і функції. Індивідуальне і суспільне буття особистості.

Соціальна форма простору і часу як спосіб буття соціуму. Категорія соціальних відносин. Суспільство як система. Діяльність як спосіб існування соціального.

Тема 2. Історія соціально-філософської думки

Соціально-філософські ідеї Стародавнього Китаю і Древньої Індії. Конфуціанство як соціально-філософська концепція. Соціально-філософські ідеї класичного періоду античної філософії (Платон, Аристотель). Соціально-філософські ідеї середньовічної філософії. Вчення Августина Блаженного «Два гради». Соціально-філософські погляди Томи Аквінського. Соціально-філософські концепти в Біблії. Новий погляд на політику Н. Макіавеллі. Основні риси утопії на прикладі роботи Т. Кампанелли «Місто сонця». «Нова Атлантида» Ф. Бекона. «Утопія» Т. Мора. Новоевропейська соціальна філософія. Соціальна філософія Т. Гобса, Дж. Лока, Ж.-Ж. Руссо, П.А. Гольбаха. Просвітництво як соціально-філософський проект. Соціальна філософська думка в роботах представників німецької класичної філософії. Формування ідеї нації у філософії Й. Фіхте. Ідея громадянського суспільства в роботах Г.В.Ф. Гегеля.

Тема 3. Соціально-філософська думка XIX–XXI ст.

Соціальна філософська думка неklasичної філософії XIX століття. Утопічний соціалізм (Ш. Фур'є, А. де Сен-Симон, Р. Оуен). Утилітаризм (І. Бентам, Дж. С. Міль). Позитивістська соціальна філософія і притаманна їй проблематика (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм). Становлення і розвиток марксистської соціальної філософії та її проблематика. Соціальна філософія та ідеологія. Соціальна філософія і утопічна свідомість. Соціально-філософські погляди М. Вебера. Теорія еліт В. Парето. Проблеми соціальної мобільності у працях П. Сорокіна. Функціональний аналіз суспільства у працях Б. Маліновського. Теорія соціальних форм Георга Зіммеля. Системно-функціональна парадигма Т. Парсонса. Критика капіталістичного суспільства у працях Г. Маркузе. Феномен одномірної людини. Проблема відкритого і закритого суспільства у творчості К. Поппера. Соціально-філософська проблематика у творах М. Фуко. Дослідження споживацького суспільства у філософії Ж. Бодрійяра. Х. Ортега-і-Гассет «Бунт мас». Феномен «здорового суспільства» у творчості Е. Фромма.

Тема 4. Соціально-філософський аналіз глобалізації.

Шляхи суспільного розвитку. Еволюційний шлях. Революційний шлях. Причини соціальної революції. Типи і форми соціальних революцій.

Криза цінностей західної цивілізації XX ст. Модернізація та глобалізація розвитку суспільства. Особливості інформаційного суспільства (Д. Белл, А. Тофлер). Поняття і сутність глобалізації. Е. Гіденс «Вислизаючий світ: як глобалізація змінює наше життя». Характерні риси глобалізації. Основні сфери глобалізації. Інтеграція і диференціація – невід'ємні елементи глобалізації. Глокалізація. Історичні етапи розвитку глобалізації. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона. Мережеве суспільство за М. Кастельсом. Соціально-філософський аналіз глобалізації на основі роботи З. Баумана «Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства». Римський клуб і глобальні проблеми сучасності. Антиглобалізм. Ж. Ліотар «Ситуація постмодерну». Феномен метамодернізму (Л. Тернер).

Тема 5. Соціальна спільність як проблемно-тематична сфера соціальної філософії

Поняття соціальної спільноти. Підстави, ознаки та типології соціальних спільнот. Спільність, громада і суспільство. Типологія соціальних спільнот і типологія особистостей. Вікові спільноти. Принципи класифікації і типології. Діти, молодь, середній і старший вік: соціально-психологічні характеристики, зміст і значення кожного з вікових періодів в житті людини для суспільства. Соціальні бінарні опозиції.

Етнічні спільності. Подібності та відмінності понять «етнос» і «нація». Культурні і політичні нації за Ф. Майнеке. Модерніська версія процесу націєтворення (Е. Гелнер). Уявні спільноти Б. Андерсона. Конструювання націй у творчості Е. Гобсбаума. Пасіонарна теорія етногенезу Л. Гумільова. Взаємодія етносів. Поняття етноцентризму. Раси і расизм.

Гендерна (статева) диференціація в суспільстві. Історичні форми гендерної організації життя суспільства. Жінка як суб'єкт історії: марксистський фемінізм й неомарксистські течії про переосмислення жіночого часу (Г. Маркузе, В. Брайсон та ін.). Сучасні уявлення про роль статей у суспільному житті. Статева дискримінація. Суфражизм. Фемінізм. Феномен «другої статі» у роботах С. де Бовуар. Радикальний фемінізм (А. Дворкін).

Тема 6. Засади суспільного розвитку.

Пошуки рушійних сил суспільного розвитку. Суспільне виробництво. Продуктивні сили, виробничі відносини та їхній взаємозв'язок. Суспільне виробництво як єдність виробництва, розподілу, обміну та споживання. Власність і соціально-економічні (виробничі) відносини. Тип соціально-економічних відносин, суспільно-економічний лад, спосіб виробництва, базис і надбудова, суспільно-економічна формація. Структура суспільно-економічного ладу. Продуктивні сили суспільства Структура виробничих відносин.

Технологічні, суспільні, людські виміри матеріального виробництва, його структура. Технологічний спосіб виробництва. Техніка і технологічний детермінізм. Технічні революції. Технологічні відносини та інформаційні технології. Філософія техніки П. К. Енгельмейера: техніка як «реальна творчість». Технофілософія Жака Еллюля: етика «відмови від влади» техніки. Технофілософська концепція Л. Мемфорда: вчення про «мегамашини». Філософія техніки Х. Ортеги-і-Гассета: техніка як «виробництво надлишкового». Філософія техніки франкфуртської школи: культура, техніка, гуманізм Технофобія.

ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ РЕКОМЕНДОВАНІ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. К.: Тандем, 2000. 416 с.
2. Андрущенко В. П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія [Текст] : підручник для вищих навч. закл. / В. П. Андрущенко [и др.]. К. : Генеза, 2006. 656 с.
3. Бичко І. В. Філософія: Курс лекцій: Навч. посібник для студ. вузів / І.В.Бичко, І.В.Бойченко, М.І.Бойченко. К. : Либідь, 2001. С. 193-228.
4. Губерський Л. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія. Підручник для вищих навчальних закладів / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. Вид. 3-є, випр. та доп. К.: Генеза, 2006. 656 с.
5. Каріков С. А. Філософія. Х. : НУЦЗУ, 2011. 128 с.
6. Маковецький, А. М. Соціальна філософія та її генеза : навч. посіб. / А. М. Маковецький, Б. В. Ялинський. Чернівці : Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича, 2004. 72 с.
7. Наумкіна О.А. Соціальна філософія [Текст] : навч. посіб. / О. А. Наумкіна, В. О. Цикін ; Сумський держ. педагогічний ун-т ім. А.С. Макаренка. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2002. 148 с.

8. Соціальна філософія / В. І. Воловик, М. А. Лепський, Т. І. Бутченко, О. В. Краснокутський. Запоріжжя : Просвіта, 2011. 376 с.
9. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник. Київ: Харків: Рубікон, 1997.
10. Сучасна зарубіжна соціальна філософія : Хрестоматія / Міжнародний фонд «Відродження» / Віталій Лях (упоряд.). К. : Либідь, 1996.
11. Чешко В.Ф. Соціальна філософія: конспект лекцій / Чешко В. Ф., Потоцька Ю. І. ; Харк. нац. екон. ун-т. Х.: Вид. ХНЕУ, 2008. 96 с.
12. Ялинський Б. В. Соціальна філософія: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Л. : Каменяр, 2006. 248 с.

ПЕРШОДЖЕРЕЛА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. 2 вид., перероб. К. : Критика, 2001. 272 с.
2. Арістотель. Нікомахова етика. К.: Аквілон-плюс, 2002. 480 с.
3. Арістотель. Політика / Пер. з давньогр. О. Кислюка. К.: Основи, 2000. 239 с.
4. Бек У. Общество риска: На пути к другому модерну. М: Прогресс-Традиция, 2000. 384 с.
5. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / Пер. с нем. Григорьева, В. Седельника; М.: Прогресс-Традиция, 2001. Ч. 1, 2.
6. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення)/ За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 419–431.
7. Белл, Даниел. Грядущее постиндустриальное общество : опыт социального прогнозирования. Пер. В.Л. Иноземцева. М. : Academia, 1999.
8. Валлерстайн И. Глобализация как переходная эпоха? Взгляд на долгосрочное развитие мир-системы//Красные холмы. М., 1999.
9. Валлерстайн И. После либерализма. М.: Логос, 2003. 256 с.
10. Вебер М. Господарство і суспільство. К.: Всесвіт, 2012. С. 23-58, 184-216.
11. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізм. К.: Основи, 1994. С. 38–69.
12. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 432–443.
13. Гердер Й. Мова і національна індивідуальність. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 37–46.
14. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. К.: Дух і літера, 2000. 600 с.
15. Еллюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах.

Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 228–236.

16. Иноземцев В. Расколота цивилизация. М.: AcademLa-Наука, 1999. 724 с.

17. Канетти Э. Масса и власть. М. 1988.

18. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество, культура, [пер. Б. Верпаховского]. М.: Высшая школа экономики, 2000. 607 с.

19. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 218–228.

20. Локк Дж. Два трактати про врядування. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 561–573.

21. Луман Н. Общество как социальная система. М.: Логос, 2004. 232 с.

22. Мак'явеллі Н. Державець. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 549–560.

23. Мамфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 236–239.

24. Мангайм К. Идеология та утопія. К.: Дух і літера. 2008. 370 с.

25. Маркузе Г. Ерос і цивілізація. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 470–478.

26. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. Эстетика. Философия культуры. М., 1991.

27. Ортега-и-Гассет Х. Бунт мас. Вибрані твори. К.: Основи, 1994. С. 15–90.

28. Парсонс Т. Система современных обществ. М.: Аспект-пресс, 1997. 270 с.

29. Платон Держава. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 7–26.

30. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. К.: Основи, 1994.

31. Рассел Б. История западной философии. Новосибирск: Сибирское университетское издательство, 2001.

32. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права. К.: Port-Royal, 2001. 583 с.

33. Сорокин П. Соціальна стратифікація і мобільність. Соціальна і культурна мобільність. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 444–456.

34. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер. з англ. К.: Всесвіт, 2000. 480 с.

35. Узбстер Ф. Теории информационного общества. М.: Аспект Пресс, 2004.
36. Фромм Э. Бегство от свободы. М.: Прогресс, Универс, 1995. 253 с.
37. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 391–446.
38. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 587–596.
39. Эйзенштадт Ш. Новая парадигма модернизации. Сравнительное изучение цивилизаций. Хрестоматия. М., 1998.
40. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование обществ. М.: Аспект Пресс, 1999. 416 с.
41. Ясперс К. Современная наука. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрест. матер. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 239–246.
42. Ясперс К. Современная техника. // Новая технократическая волна на Западе. М. 1986. С.119-146.

ОРИЄНТОВНІ ПИТАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Специфіка соціальної філософії як науки про суспільство.
2. Предмет соціальної філософії.
3. Феномен соціального та своєрідність соціального пізнання.
4. Функції соціальної філософії.
5. Основні проблеми соціальної філософії.
6. Суспільство і людина як об'єкти і предмети соціальної філософії.
7. Індивідуальне і суспільне буття особистості.
8. Суспільство як система.
9. Діяльність як спосіб існування соціального.
10. Основні сфери життєдіяльності суспільства.
11. Діяльність як засіб існування соціального.
12. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку.
13. Основні сфери життєдіяльності суспільства.
14. Соціально-філософські ідеї Стародавнього Китаю і Древньої Індії.
15. Конфуціанство як соціально-філософська концепція.
16. Соціально-філософські ідеї класичного періоду античної філософії (Платон, Аристотель).
17. Соціально-філософські ідеї середньовічної філософії.
18. Вчення Августина Блаженного «Два гради».
19. Соціально-філософські погляди Томи Аквінського.
20. Новий погляд на політику у філософії Н. Макіавеллі.

21. Н. Макіавеллі про природу політики, влади і моралі
22. Соціально-філософська проблематика у роботі Т. Кампанелла «Місто сонця».
23. Новоевропейська соціальна філософія.
24. Соціальна філософія Т. Гобса.
25. Соціально-філософські погляди Дж. Лока.
26. Просвітництво як соціально-філософський проект.
27. Концептуалізація ідеї нації у філософії Й. Фіхте.
28. Ідея громадянського суспільства в роботах Г.В.Ф. Гегеля.
29. Соціальна філософська думка некласичної філософії ХІХ століття.
30. Утопічний соціалізм (Ш. Фур'є, А. де Сен-Симон, Р. Оуен).
31. Утилітаризм (І. Бентам, Дж. С. Міль).
32. Позитивістська соціальна філософія і притаманна їй проблематика (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм).
33. Становлення і розвиток марксистської соціальної філософії та її проблематика.
34. Соціально-філософські погляди М. Вебера.
35. Теорія еліт В. Парето.
36. Проблеми соціальної мобільності у працях П. Сорокіна.
37. Функціональний аналіз суспільства у працях Б. Маліновського.
38. Теорія соціальних форм Георга Зімеля.
39. Системно-функціональна парадигма Т. Парсонса.
40. Критика капіталістичного суспільства у працях Г. Маркузе.
41. Проблема відкритого і закритого суспільства у творчості К. Поппера.
42. Соціально-філософська проблематика у творах М. Фуко.
43. Дослідження споживацького суспільства у філософії Ж. Бодрійяра.
44. Х. Ортега-і-Гассет «Бунт мас».
45. Феномен «здорового суспільства» у творчості Е. Фромма.
46. Особливості інформаційного суспільства (Д. Белл, А. Тофлер).
47. Хвилі цивілізаційного розвитку за Е. Тофлером.
48. Поняття і сутність глобалізації.
49. Характерні риси глобалізації (за роботою Е. Гіденса «Вислизаючий світ: як глобалізація змінює наше життя»).
50. Діяльність Римського клубу.
51. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтона.
52. Мережеве суспільство за М. Кастельсом.
53. Соціально-філософський аналіз глобалізації на основі роботи З. Баумана «Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства».
54. Подібність та відмінність понять «етнос» і «нація».
55. Культурні і політичні нації за Ф. Майнеке.
56. Соціально-етнічні спільності людей та тенденції їх розвитку.
57. Національна держава і громадянське суспільство.
58. Модерністська версія процесу націєтворення (Е. Гелнер).
59. Уявні спільноти Б. Андерсона.
60. Конструювання націй у творчості Е. Гобсбаума.

61. Жінка як суб'єкт історії: марксистський фемінізм й неомарксистські течії про переосмислення жіночого часу (Г. Маркузе, В. Брайсон та ін.).
62. Феномен одномірної людини (Г. Маркузе).
63. Сучасні уявлення про роль статей у суспільному житті.
64. Філософія техніки П. К. Енгельмейера: техніка як «реальна творчість».
65. Технофілософія Жака Еллюля.
66. Філософія техніки Х. Ортеги-і-Гассета.